

Köyhyys ja huono-osaisuus iäkkäiden asiakkaiden elämässä

Eija Kaskiharju
vs. erityissosiaalityöntekijä, etelän gerontologinen sosiaalityö
Helsingin sosiaali- ja terveystoimi

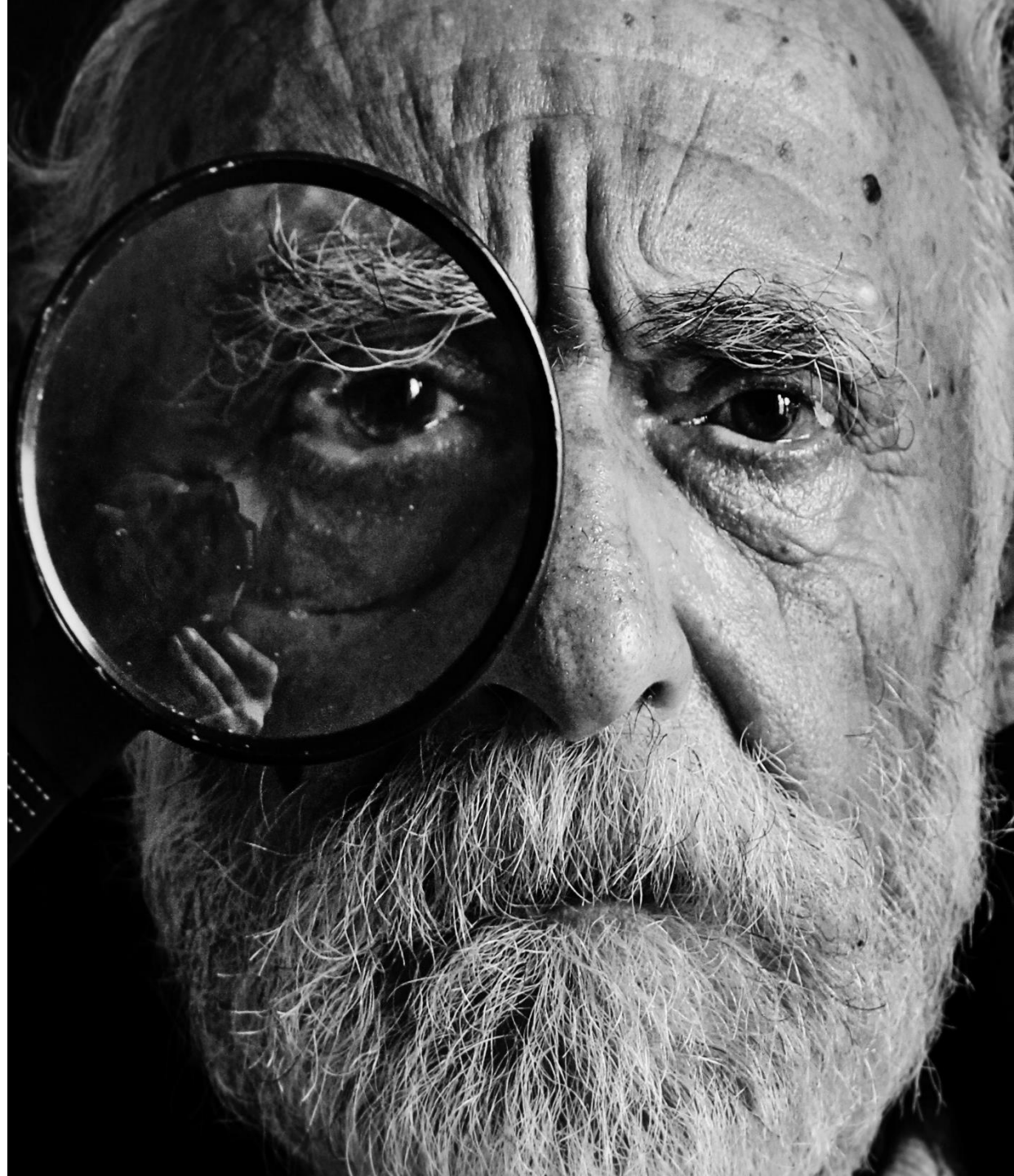
Helsinki

Asiakkaan asunto on hyvin niukasti kalustettu, koska suuri osa tavaroista on jouduttu hävittämään luteiden torjumiseksi. Asiakkaan toiveenaan on, että hän saisi pehmeän nojatuolin. Asiakas istui tavatessamme keittiön pöydän äärellä katsoen paitaansa todeten, että ”Minulla on rikkiäinen paita, reikä keskellä mahaa. Resupekkana kuljen”. Hän jatkoi vielä, että ”totuus ei pala tulessa. Parasta sitä yrittää.”

Gerontologinen sosiaalityö

Psykososiaalista tukea, asiakkaan hyvinvoinnin ja toimijuuden vahvistamista sekä hänen asioiden ajamista ja kuulluksi tulemisen varmistamista moniammatillisen yksilö-, pari-, ryhmä- ja verkostotyöskentelyn keinoin.

Tuki on huolenpidollista, kannustavaa ja tukea antavaa.

Gerontologisen sosiaalityön asiakkailla

- Usein monenlaisia haasteita elämässään, toisinaan jo pitkäänkin
- *Eriytyisen tuen tarpeessa olevia asiakkaita* *Kaltoinkohtelu yksinään!*
 - A. *runsaasti avun ja tuen tarvetta JA*
 - B. *Kyky toimia ja hakeutua palveluiden piiriin alentunut EIKÄ*
 - C. *auttavia tahoja*
- Pitkäkestoista työskentelyä, pienin askelin
- Luottamuksen rakentaminen työskentelyn alussa, voi viedä paljonkin aikaa
- Asiakkailla vaikeuksia arkipalveluissa isompien haasteiden ohella
- Vaikeaa palveluiden äärelle hakeutuminen ja toisinaan myös palvelujen vastaanottaminen
- Asiakaan äänen huomioiminen myös verkostoissa
- Itsemääräämisoikeuden ja asiakkaan suojaamisen välinen raja
- Asiakkailla köyhyyttä ja huono-osaisuutta, joka kietoutuu osallisuuden puutteeseen.
- Köyhyyteen liittyviä tekijöitä useita, kuten elämäntapahtumat, terveys ja toimintakyky, sosiaalinen pääoma, palvelurakenne.

Köyhyys ja huono-osaisuus gerontologisen sosiaalityön iäkkäiden asiakkaiden elämässä

Tavoitteena oli avata köyhyyden ja huono-osaisuuden käsitettä ja ilmiötä sekä asiakaskokemusta gerontologisen sosiaalityön iäkkäiden asiakkaiden ja gerontologisen sosiaalityön työntekijöiden kertomana.

- Mitä köyhyys ja huono-osaisuus tarkoittaa ja miten se näkyy asiakkaiden elämässä ja elämäntilanteissa?
- Tarjoaa toimenpide-ehdotuksia köyhyyden ja huono-osaisuuden lievittämiseksi
- Tuo tuloksia laajempaan tietoisuuteen työyhteisöissä ja lautakunnissa
- Tarjoa tietoa työmenetelmien ja palvelujen muokkaamiseen

Taloudellinen köyhyys

- Rahattomuus; Toimeentulotukiasiakkuus ja maksusitoumusten tarve
- Perustarpeista huolehtiminen vaikeutunut: ravitseminen, asuminen, lääkkeet
- Kulutusluottoihin ja pikavippeihin turvautuminen
- Asunnon kunto: uusia huonekaluja ja kodinkoneita ei voi hankkia
- Habitus: vanhat, kuluneet vaatteet ja kengät, hiustenhoito, silmälasit
- Terveys: palveluiden alikäyttö

”Elsa ostaa kerralla kaikki tarjousnakit ja –lihapullat. Ruoka on halpaa, ei kuitenkaan aina terveellistä. Terveysten kannalta tärkeät vihannekset ja hedelmät ovat harvinaisia ruokapöydässä. Viimeksi Elsa jätti yhden lääkkeen ostamatta, koska siihen ei ollut varaa.”

*”Huoli rahojen riittävydestä on jatkuvaa. Pienistä tuloista ei voi nipistää. ”
- sosiaalityöntekijä -*

Sosiaalinen köyhyys

- Elämän kapeutuminen
- Eristäytyminen ja eristäminen yhteisöstä
- Uuden oppimisen vaikeudet
- Sosiaalisen tuen puute
- Viranomaisavun varassa eläminen
- Jatkuva rahan riittämättömyys ahdistaa
- Toiveita elämän loppumisesta
- Osallisuuden puute
- Fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen hyvinvointi kärsivät

Asiakas kertoi, että hän on eristäytynyt kotiinsa. Hän kertoi olevansa masentunut ja ahdistunut ja että ”yritän vaan kestää tätä elämää”. Asiakas kokee olevansa arka, minkä vuoksi hän ei ole rohjennut osallistua ryhmätoimintaan. Hän myös kertoi saavansa paniikkikohtauksia julkisissa tiloissa, kuten kaupassa ollessaan. ”Kunhan rohkeuteni kerään, niin menen mukaan. Kuitenkin ihmisen ikävä toisen luo.”

Rakenteellinen köyhyys

- Jäädään ja jättäydytään palvelujen ulkopuolelle
- Pelko selviytyä palvelumaksuista
- Kyvyttömyys selvittää asioita itsenäisesti
- Ei palveluita köyhille: esimerkiksi terapiapalvelut
- Uskotaan asioiden järjestyvän
- Niukkuuteen tottuminen

”Kelan toimeentulotuen linjauksia on vaikea ymmärtää.”

- asiakas -

Kari toivoi, että hän voisi ostaa edullisempaa ruokaa tietystä kaupasta, koska kauppapalvelun tuotteet olivat kalliita, palvelusta meni palvelumaksu ja siellä oli huonommin sellaisia tuotteita, joista hän piti. Lisäksi hän toivoi, että joku keittäisi hänelle riisipuuroa, jota hän tykkäsi syödä ja joka kestäisi pitkään. Asioita ei kuitenkaan ollut mahdollista järjestää palvelujärjestelmän näkökulmasta.

Raportti

”Mä luotan suhun. Sä oikeesti ymmärrät mun tilanteen.”

- asiakas -

Köyhyys ja huono-osaisuus gerontologisen sosiaalityön iäkkäiden asiakkaiden elämässä

Sosiaali- ja terveystoimialan yksiköiden tuottamia sosiaalisen raportoinnin raportteja